

– *опубліковано* статті у фахових та наукових виданнях, матеріалах конференцій, тези.

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДРУЧНИК ІЗ ОСНОВ ПРАВОЗНАВСТВА

Т. О. Ремех, канд. пед. наук

Із 2017-2018 н.р. в 9-их класах загальноосвітніх навчальних закладів викладається новий предмет – «Основи правознавства». Основним засобом навчання учнів цього предмета є підручник. Тому особлива увага має бути приділена його конструюванню.

Обов'язковими орієнтирами при створенні такого підручника мають бути сформульовані в чинних освітніх документах вимоги до навчання цього предмета. Підручник повинен відповідати державній програмі за кількістю годин, відведених на вивчення основ правознавства відповідним навчальним планом, та зберігати структуру й послідовність навчальної програми. Побудова підручника має враховувати сучасні підходи до викладу матеріалу, поєднання основного, додаткового текстів та позатекстових компонентів. Така навчальна книга має бути призначена як для засвоєння навчального матеріалу учнями на уроці (індивідуально чи в групах), так і для самостійної роботи вдома.

Підручник має реалізовувати мету й завдання предмета «Основи правознавства» – надання учням основ правових знань, виховання поваги й любові до своєї держави та державотворчих і правотворчих традицій, забезпечення умов для формування елементів правової культури, правових орієнтирів і правомірної поведінки школярів. Це досягається змістом основного й додаткових текстів, ретельним добром позатекстових компонентів, системою різнорівневих пізнавальних завдань різних типів.

Авторський і додаткові тексти підручника з основ правознавства мають віддзеркалювати уявлення про право як мистецтво добра і справедливості, а їх зміст повинен ґрунтуватися на розумінні загальнолюдських цінностей, позитивному сприйнятті світу й оточення, представленні права ефективним регулятором суспільних відносин, що уможлиблює безпечну, комфортну, результативну життєдіяльність членів суспільства, обґрунтуванні потреби людей діяти відповідно до його норм. Підручник з основ правознавства через зміст, структурування тексту, систему завдань має орієнтуватись на виховання активної громадянської позиції учнів, їхньої соціальної активності та навиків життя в демократичному поліваріантному суспільстві.

Підходи до конструювання підручника має уможливлювати формування правової предметної компетентності учнів у сукупності когнітивного (правові знання), діяльнісно-процесуального (правові вміння й позитивний соціально-правовий досвід у правовій сфері) та аксіологічного (особистісно-ціннісне ставлення до правових явищ, процесів, подій) компонентів.

Підручник має містити засоби, завдяки яким стимулюється, мотивується, програмується, реалізується діяльність учнів і досягаються поставлені цілі. Відтак обсяг текстів, представлених у підручнику, повинен бути педагогічно доцільним, чітко побудованим, послідовно, логічно, лаконічно викладеним. Для того, щоб навчальна інформація ефективно засвоювалась дев'ятикласниками, структура тексту має будуватися як комбінація невеликих за обсягом смислових частин.

ЯК РОЗВИНУТИ В УЧНІВ СТАВЛЕННЯ ТА АКСІОЛОГІЧНІ УМІННЯ

О. І. Пометун, докт. пед.наук., член-кореспондент НАПН України

Ставлення як компонент навчальних результатів і компетентності учнів декларований у всіх навчальних програмах останніх років. Проте водночас він є найменш розробленим з боку теорії й методики його розвитку в учнів різного віку.

Під «ставленням» розуміють сформовану на основі переконань стійку позитивну чи негативну оцінку особою об'єктів матеріального чи духовного світу, почуття, які особа відчуває до об'єкту, і які спрямовують її поведінку. Основою таких почуттів є ті чи інші уявлення людини про цінності суспільного буття, її іноді неусвідомлені переконання й погляди, а також конкретні пристрасті та інтереси. В житті ставлення зазвичай формуються інтуїтивно або на основі уявлень та ідей, цінностей, які має людина. Суспільні цінності усвідомлюються людиною як значущість об'єктів оточуючого та внутрішнього світу для неї особисто, певної групи людей, до якої вона належить, суспільства в цілому. Особистісні цінності формуються шляхом інтеріоризації (переходу у внутрішній план, «привласнення») цінностей суспільства. Поняття «особистісні цінності» пов'язується з освоєнням конкретними індивідами суспільних цінностей, а отже за ними закріплюється значущість, особистісний смисл для людини певних об'єктів, подій, явищ.

Розуміння способу виникнення ставлень особистості на основі інтеріоризації нею суспільних цінностей дозволяє визначити дидактичні підходи до їх формування у процесі навчання різних предметів, зокрема історії. Функціонування цього механізму у процесі навчання забезпечується двома шляхами: через зміст навчання (за умови забезпечення його якісного засвоєння учнями) та відповідну його організацію (технологію).

У навчанні історії для формування в учнів, наприклад, громадянських демократичних ставлень і цінностей у зміст освіти мають бути включені сюжети, що розкривають такі цінності (наприклад, у вигляді інформації про Козацьку державу та її устрій, Конституцію Пилипа Орлика, «Декларацію прав людини і громадянина» або «Декларацію про незалежність США» та ін.), а відбір та структурування всього навчального змісту повинні проводитись з урахуванням психологічного механізму формування ставлень особистості (тобто учням треба надавати факти про те, якими були потреби, мотиви,